

Vestnik.

Znanstvena priloga „Zori“.

Na ta list se posebej ne naročuje. — Izhaja vsaki mesec 15. dne.

Pregled: August Schleicher. — Povestna črtica o narodnih pesmah jugoslavjanskih. — Sovremenski pisci celjskih grofov. — Literarni vestnik. — Naznanilo.

August Schleicher.

K. Glaser.

(Konec.)

Med tem je postal redni profesor. Čuditi se moramo jegovej delavnosti, če vidimo, da je poleg službenih poslov razprave za razna učena društva pisal. Vzel si je pomagacha, vzel pa si je tudi drugarico; pribojeval si je službo, v kateri je lahko ženo preživel; po dolgem obnavljanju si je premožno hčer nekega trgovca v rojstnem mestu Sonneberk izbral, deklico bistre glave, pomagajočo mu pri literarnih delih, deklico zlahnega srca, in je postal zelo srečen mož (1854). Kakor je Sir Williams Jones svojega indijskega Pandita, kakor naš Caf svojega Rezijanca, tako je Schleicher svojega ljubega Kumutala k seboj vzel in je z njim še celó slovnico in čitanko litvansko pregledal. V tretje je zbolel. Zraven nevmornega dela so ga tudi vsakovrstne sitnosti nadlegovale, hčERICA mu je vmrla. Jegove žene starši, pri katerih je ravno na počitnicah bival, so vse storili, da so mu zopet k ljubemu zdravju pomagali.

Sedem let, 1850—57, je v Pragi preživel, pa se ni mogel ljudi navaditi; z najboljšimi nadami je prišel tje, si je stanovanje z lepim razgledom vzel (svetlo je rad imel), najlepši in najredkejši rožice je imel na oknih, skoz ktere pa je moral soldate videti, kako so morali pri Avgezdnih vratih s krvavimi hrbti med šibami sem ter tje tekati. To zagledavši je bil celi dan čemeran mož, ki so mu odrekli čuteče srce in ki je bil ljudem „zaknofan do zadnjega knofa“.

Kar se verskih in političnih reči tiče, je bil svobodomiseln, je svoje mnenje tudi izrekel in se s tem stranki zameril, ki je bila ravno takrat na

krmilu. Čehom ni bil priljubljen, ker je bil Nemeč, čeravno je iz indiškega epos-a prestavil nježno epizodo „Nal in Damajanti“. Kritiziral je česke slovnice, slovarje in prestave, kakor Lefmann pravi, včasih preostro. Tudi je vladala takrat železna roka absolutizma in javnega političnega življenja ni bilo; če ravno Schleicher ni maral za agitacijo, so ga vendar imeli na sumu, da je državin nasprotnik, ker po svojem značaju mišljenja zakrival ni; kakor pri drugih, so tudi pri njem preiskavali vse papire. Našli so neko prošnjo redakcije „koloňjskega Časnika“ od leta 1848, ko je še bil v Bonni, da naj prê še dalje dopisuje. To pismo ga ni moglo kompromitirati, ker je bilo iz časa, ko še Schleicher Avstriji služil ni, a ipak se je moral na Dunaj podati, kjer so ga skrbljivo opazovali. Pozneje ga je grof Thun prosil, naj pozabi vse, a Schleicher ni imel slabega pómneža. Večkrat je pozneje svojim prijateljem pravil, da nerad služi državi, kjer velja kot zločinec. Ker je bil pesimist, je brzkone vse ostreje sodil, kakor bi pristojalo. Dijakov praških ni visoko čísal; ne morem si kaj, da bi tukaj ne navedel besede Lefmanove: „Gotovo je Schleicher tudi tam našel pridne navdušene poslušalce, ki so z marljivostjo in z dobrimi zmožnostmi nadomestovali to, kar jim je manjkalo na znanstvenem izobraženju, in ki so imeli Slovanom lastno posebno zmožnost za jêzikoslovje“ str. 38. Tudi klima ni bil ugoden jegovej bolehnosti; ni se tedaj čúdití, da je skušal, na vse načine priti na kako južnonemško vseučilišče. Spolnila se je jegova želja: prišel je leta 1857 v Jenó.

Na Nemškem se je začela takrat vesela doba za jezikoslovje, in je našla občno priznanje. Franc Bopp je začel ledino orati leta 1816 s knjigo: *Ueber das Conjugationssystem der Sanskrit-Sprache*, Frankfurt 1816, in je strmečemu svetu v primerjajoči slovnici indo - evropejskih jezikov pokazal, kako so si v rodu Indijci, Perzijanci, Grki, Rimljani, Nemci in Slovani; drugi učenjaki so si izbrali ožji delokrog, za vse pa so osnovali svoj organ „*Zeitschrift f. vergleich. Sprachforschung*“ za grško-latinsko-grmansko jezikoslovje; občútili so, da je treba tudi ostale jezike obdelovati in so osnovali „*Beiträge f. vergleichende Sprachforschung auf arischem und slavischem Gebiet*“ kterim je bil glava Schleicher sam. Začel je s spisom „*Abriss der Geschichte der slawischen Sprachen*“ in je pozneje za vsak zvezek kaj spisal. Med svojimi se je čútil zdaj tako srečnega, da je častno ponudbo ruske akademije: naj vstopi kot reden ud, odločno odbil; a ipak je za akademijo spisal: *Kratkij očerk do istoričeskoj žizni severovostočnega otděla indogermanskih jazykov* (v Petrogradu 1865). Temy imen číslitelnih v litovslavjanskem i nemeckom jazykah (l. 1866). Sklonenije osnov na —u— v slavjanskih jazykah (l. 1867).

Da bi se skazal hvaležnega svojemu rojstnemu kraju, je spisal v Jeni „*Volksthümliches aus Sonneberg am Meininger Oberland*“ kjer razklada

slovnico sonneberškega narečja, zanimivo za germanista, priobčuje tudi pesmice, pripovedke in zastavice, ki se nabajajo tam. To delo ga je pa iz ožjega okvira na široko polje germanščine pripeljalo.

Ljubil je iskreno svojo domovino in je hotel tudi po svojej moči sodelovati pri blagem namenu, ljubezen in spoštovanje med Nemci do materne jezika vzbuditi. Spisal je namreč knjigo, imenovano: „Die deutsche Sprache“ in pravi v predgovoru, da ne namerava učene knjige spisati, nego da ima jegovo delo narodno svrho. Hotel je vsakemu omikanemu vspehe jezikoslovja in tudi svojstvo nemščine razjasniti; jezilo ga je, da se Nemci, ki različna narečja govoré, drug drugemu posmehujejo, da krasnih srednjenemških pesmotvorov razumeti ne mogô zbog slabega znanja jezika. Schleicher pa s svojo knjigo ni dosegel zaželjenega cila: malo je zanimala. Kaj je bil vzrok? Tretjina celega dela razpravlja srednje- in novonemško slovnico; sploh pa suha slovnica omkancem ni kaj posebno mikavna reč, ki marsikterega spominja muk v šolskih letih; v drugih delih pa ponavlja svoje misli o jeziku, znane že od poprej. Ni namen tega spisa, se spuščati dalje v preiskovanje jegovih nazorov, priobčenih v tej knjigi; zadostuje, da rečemo: Nemci niso marali mnogo za njo. Grimm-ova knjiga: „Geschichte der deutschen Sprache 1848,“ se je priljubila, ker je bila v drugem smislu izdelana, z globokim čutom in naravno poezijo.

Od slej ni več čital o sanskritu, nego nemški jezik in literatura je postal predmet, o katerem je najrajši čital; tudi šil je izbral občne partije iz jezikoslovja in jegove zgodovine. Znal je vse tako zanimivo razlagati, da so jegovi kolegiji bili najbolj obiskovani na celem vseučilišču. Schleicher ni bil izvrsten govornik, pa to kar je rekel, je bilo jasno, premišljeno metodično.

Najslavnije delo, ki ga je spisal, je „Compendium der vergleichenden Grammatik der indogermanischen Sprachen“ leta 1861; ker je kratko in jadrnato vse razloženo, gradivo dobro razdeljeno, je knjiga jako rabljiva učiteljem in učencem. Abel Hovelacque, Instructions pour l'étude élémentaire de la Linguistique indo-européenne str. 50 pravi: „Quant à l'indispensable premier ouvrage c'est l'oeuvre synthétique de Schleicher: Compendium etc.“ in reče, da Bopp-ova slovnica za novince ni: „Ce doit donc être un fait bien entendu qu'il ne convient en aucune façon de mettre entre les mains du linguiste commençant la Grammaire comparée de Bopp“; str. 49. Celc delovanje jegovo je šlo na to, da bi prišel do korenike prajeziku vseh indoevropskih narodov, in iz tega potem razlagal vse veje omenjenega roda. Glasoslovje in oblikoslovje se je do takrat že toliko preiskalo, da se je dal Compendium spisati, ker se je že mnogo neovrgljivih rezultatov dalo porabiti; primerjajoče sintakse še omenjena slovnica nema.

Med tem pa je nevtrudljivo napredoval v svojih vedah in se tudi zanimal za prikazni v drugih strokah človeških vednosti. Zanimala ga je Schleiden-ova botanika, Vogt-ovi fiziološki listi. Sam pravi, da se je pri botanikih prave metode naučil in enako delati svetuje tudi učencem svojim. Gotovo pa je, da se dá metodika tudi pri drugih naučiti, in da je zgodovinsko-modroslovske vede ne pogrešaje. Ti nazori Schleicherjevi se razumevajo radi jegovih naravoslovskih studij, v botaniki ni bil samo diletant, mojstersko je znal rabiti mikroskop, in po več ur je neprenehoma preiskaval rastline in včasih tudi svojo Faniko poklical, da bi mu z bistrim svojim očesom pomogla nježne rožice ogledovati. Coolog Haeckel ga je opozoril na Darwinovo teorijo, ktera se mu je tako prikupila, da je leta 1860 objavil: „Darvinova teorija in jezikoslovje“. Dozdajno življenje človečanska se po njem razdeluje v tri dobe: v prvi se telesni organizem po bistvenih obrisih razvija, v drugi se vstvari jezik, in tretja je zgodovinska doba, v kateri zdaj živimo. Za tretjo dobo so indijanski narodi v severni Ameriki nesposobni; o drugih pravi, n. pr. o „Antropoidih“: „nicht alle auf dem Wege zur Menschwerdung begriffenen Organismen dürften sich bis zur Sprachbildung entwickelt haben.“ Kakor je tedaj iz tega razviditi, je bil materialist. Naravno je, da so se oglasili nasprotniki celo med jegovimi prijatelji; pobijal jih ni, naravnost jih je odbacnil: kdor ni bil ž njim je bil jegov nasprotnik.

Delo, ktero je zraven Compendija jegovo ime najbolj poslavlilo, je: „Christian Donaleitis litauische Dichtungen“, tiskane na stroške ruske akademije znanosti leta 1865. Kristian Donaleitis je bil sin necega posestnika v Lasdilen-ah v Cirgupenskem okraju in se je narodil leta 1714. Studiral je v Königsberg-u, postal rektor v Stalupenah in pozneje predigar v Tolmingkenah, kjer je 37 let neoženjen v patrijarhalični samoti živel. Govoril je več jezikov in se v prostih urah s pesništvo, vrtnarijo in muziko pečal. Svojim pesmicam je prê sam napeve delal. Zložil je v heksametru pesem o letnih časih in je enak po svojem vkusu in čutu Voss-u. Peval je o jesenskem blagoslovu, zimskih skrbeh, spomladnem veseljem in poletnem delu. Ta pesem je edini proizvod umetne poezije Litvancev, in Schleicher si je velike zasluge pridobil, da ga je rešil pogube. Dvajset let so to pesem shranjevali pevčevi dediči, pozneje jo je dobil Rezas, bogoslovski profesor v Königsbergu in je odlogal 10 let s tiskom; konečno, leta 1809, jo je dal v tisk, spodbujen po Wilhelmu Humboldt-u. Že poprej omenjen superintendent Jordan je Schleicherju preskrbel dragocene prepise še netiskanih delov omenjene pesmi. Nesselman, litvanski učenjak, ga je vpozoril na Razas-ovo zapuščino, ki se je v Königsbergu shranjevala. Kakor se sme pričakovati od Ritschel-jevega učenca in izvrstnega znatelja litvanščine, je

Schleicher — celo reč kritično preiskavši — izborno izdajo oskrbel; ruska akademija je pripomogla, da je dobila tudi krasno obliko.

Leta 1866 je v drugo izdal svoj „Compendium“, spremenjen in popravljen, deloma je pri svojih predovanjih sam marsiktero reč zapazil, ki se je dala popraviti; deloma so opombe jegovih prijateljev, in sploh napredek jezikoslovja tirjale, da se je v drugi izdaji tu pa tam kaj popravilo.

Znano je, da je bila istega leta kratka a važna vojska, ki je na Nemškem veliko spremenila. Schleicher ni bil prijatelj Prusije; že od leta 1848 sem mu pruski vojaki niso bili v prijetnem spominu; posebnosti posamesnih narečij so po jegovem mnenju nemščini čast in slavo dale in tako so mu male nemške državnice pravo ognjišče omike in slovstva; centralizacijo ni odobral. Avstrija se mu ni prikupila, itako Pruska ne. Zraven so še bile druge razmere, ki so mn življenje ogrenile.

V Pragi je bil reden ordinarius, v Jeni reden honorar-profesor s plačo, ki je bila za dve tretjini manjši, kakor jo je imel v Pragi; samo naslov: dvorni svetovalec s pičlo doklado so mu privoščili. Ordinarius prê ni mogel postati, ker je še klasični filolog Gottling živel. Tolažili so ga vedno, da bo že dobil zaželjeno mesto; prijatelji, kateri bi mu bili lahko pomagali, so obljubili a držali obljube niso. To je Schleicherja peklo. Moral je nevmorno delati, da je preživel svojo družino; premoženje svoje žene načeti mu jegova vestnost ni dopuščala. Prijatelji so ga od prevelikega dela odvracali, češ, da si sam svojemu zdravju škoduje. Odgovarjal je, da mora kratek čas, ki ga še ima živeti, dobro porabiti: slutil je blagi mož, da se mu smrt bliža.

Slovnico polabskega jezika, to je, slovnica jezika slovanskih prebivalcev ob Labi je s posebnim veseljem izdeloval. Na povelje ruske akademije je tudi primerjajočo slovnico slovanskih jezikov izdeloval, pa ne dokoščal. Izdana je še od njega: „Indogermanische Chrestomathie. Schriftproben und Lesestücke mit erklärenden Glossaren.“ Sodelovali so pri tem delu prof. dr. Schmidt (sanskritski in litvanski), prof. dr. Leskien*) sedaj v Lipsiji je oskrbel staroitalski, staroslovenski in gotiški del, dr. Ebel v Schneidemühl-u staroirski; izdatelj sam je priredil starobaktriški in staroperzijski del. To je bilo zadnje delo.

Bolan se je vrnil iz jesenskih počitnic leta 1868. Zopet so se mu plučje vnele; v mrzlici je fantaziral o ljubčeki doma in v vrtu, o Čebih, o Slovanih po Labi, o Litvancih, o učencih. Zvedrilo se mu je za kratek čas in vskliknil je: „Celo svoje življenje sem hrepenel po jasnosti, vsaj bo še vse bolje.“ Vmrl je 6. decembra; velikanska množica ljudi ga je spremljala do groba.

*) Razlaga na lipski univerzi staroslovensko slovnico.

„Bil je Schleicher srednje velikosti, močne vzrasti, resnega obraza, odločnega postopanja; imel je trdo voljo in blagi ponos — „jeder Zoll ein Charakter“. Na prvi pogled bi človek bil mislil, da je osoren, če je pa začel govoriti o svoji vedi, o jezicah in slovniških oblikah, takrat se mu je lice zvedrilo in govoril je jasno in lepo, da so se slušatelju te mrtve oblike pokazale kot živi se premikajoči organizmi. Ljubeznjivo in prijazno se je razgovarjal s prijatelji in učenci svojimi in kaj mično je znal pripovedovati anekdote iz svojega življenja.

V družbe je malo zahajal, v poznejih letih še skoro ne; vresniči se, kar Schopenhauer pravi o ljudeh, obdarovanih z izvrstnimi duševnimi zmožnostmi, češ, da so taki ljudje radi sami, ker imajo dovolj bogastva v sebi, da jim ni treba zabave iskati pri drugih, kakor morajo to storiti puhle glave. Radi svoje ljubezni do prostosti ni ljubil krogov salonskih, v katerih se nahaja prisiljena vljudnost, prazen napuh in nenaravne oblike. Če ravno odkritosrčen in vljuden ni rad zaupal tujim; skušenim prijateljem pa je storil vse in je bil jako hvaležen tudi za najmanjši dobroto. Najbližnji prijatelji so mu bili učenci, za ktere je žrtvoval rad vsako uro. Pri svoji družini, v svoji hiši med knjigami se je najsrečnejšega čutil, tam je bil, kakor Lefmann pravi: „der Priester in seinem Sanctuarium“. Neumorna je bila jegova delavnost. Cele noči je neprenchoma delal, alj pa samo malo ur prespavši se zopet dela lotil; čuditi se tedaj ni, da je v svojem kratkem življenju toliko del spisal. Svoje telo utrjevati hoté je po zimi in po leti kot telovadeec lahko bil oblečen in je v tej reči bržkone pretiral. Konečno naj pristavim splošno sodbo Lefmann-ovo o Schleicher-ju:

„Und wenn wir den starken Willen, die eiserne Energie und gewaltige Selbstbeherrschung des Mannes bewundern, wenn wir nun auch hier zuletzt wieder finden, woher wir in manchen andern Stücken nicht mit ihm übereinstimmen konnten, jenen durchgreifenden Zug seines Wesens, alles, was er auch einseitig für wahr, gut und recht einsah, zum Aeussersten durchzuführen; wenn wir den starken Willen, die eiserne Energie und gewaltige Selbstbeherrschung des Mannes bewundern; wenn wir bewundern, bedauern, tadeln: so bleibt doch durchaus wahr, ohne dieses wäre Schleicher nicht Schleicher gewesen.“ Lefman, Schleicher 93.

Povestna črtica o narodnih pesmah jugoslavjanskih.

H. N.

(Konec.)

Slovenske narodne pesme, akoprem ne toli divne, koli srbske, ipak za narodoslovje slavjansko ni malo manje dragocene so rože narodne poe-

zije slavjanske, koje čejo lahko do mala uvenoti, i za kojimi će potomstvo njihovo tožiti, kakor mi seda tožimo za toliko izginolih ali nam po grabežljivem volku progoltanih spomenicib naše sjajne davnosti.

Prvi sebiratelj slovenskih narodnih pesem napominje se P. D i s m a Z a k o t n i k, iz Šiške pri Ljubljani, avgustinec umrl 1. 1793. P. Marcus — Pohlin v svojej knjizi: Bibliotheca Carnioliae veli o njem: P. Dismas a St. Elisabetha, Carniolus Schiskanus, Sakotnik vocatus, Augustinianus et Srachlae in Silezia concionator ac curatus in Brausa † 1793 collegit ruri in plebe antiquissimas carniolicas cantilenas; a) od Pegama, b) od Turje kobile, c) od kralja Mathiaša, d) od lipe na staremu trgu, e) od lepe Vide. (citāt Vraz l. c.) No kamo se njegov rokopis zametnol, ne zna se. — Leta 1807. V. Vodnik izdal je na svet jedno junačko narodno pesmo s nem. prevodom pod naslovom: Das Turnier zwischen den beiden Rittern Lamberg und Pëgam, ein krainerisches Volkslied mit einer deutschen Übersetzung. Laibach 1807. (8. 1½ pol. = 23 str.) —

„Tam béli Dunej mi stoji“ — Dort steht vor euch das schöne Wien — tako počimlje ova stara narodna pesma, koju je ponemčil skoro od slova do slova J. A. Zupančič (pozneje gimn. prof. v Mariboru) i tiskati dal Vodnik. Ovo balado je ponatisnol i Čelakowský v „Slov. nár. pjsn.“ II. str. 186. V knjizi: „Vodnikove pesni“, izdala Matica slovenska v Ljubljani 1869 natiskano je v oddelku: „Národne pësní nabrane“ sedem narodnih i „kratke ino poskočne“. „Nu žalibože!“ veli Vraz o Vodniku, „u njega nebi pravoga onog bistroga oka, koje je druge u tom poslu srčtnije sabiraoce vodilo, zato je kasnije pri uredjenju stranputice i vaišio bio. Ostale bo pësní u njegovoj sbirci... jesu malo ne sve polag posebnih gramatičnih i estetičnih načalah prenapravljene, u kojoj podobi nestá im prave one naravi, one značajne vlastitosti, kojom se slavjanske narodne pësní od narodnih pësamah inostranacah odlikuju“ (l. c.)

Čelekowský v svojoj sbirci ima nekoliko slovenskih narodnih: I. str. 192—194 (iz Koroške); II. str. 186—195; III. str. 214—217 (iz Kranjske); a malo jih je v knjižici: „Kranjska Zhběliza“, koju je izdaval Miha Kastelic v Ljubljani I. 1830; II. 1831; III. 1832; IV. 1833 i V. 1848; narodne so v III. 85—110; IV. 84—94 i V., samo da i ove niso povse v izvornoj slici, nego promenjene i poboljšane (?).

Za Vodnikom največ je skupil narodnih pesen po Kranjskem Andrej Smole, vlastelin i gospodar imanja Pajžeka, koje prodavši je naselil se v Ljubljani i tu izkazal se kakti vrl podpiratelj narodnega napredka a slovenske knjige navlastito; umrl 3. dec. 1840. Vraz pravi, da je Smole ne samo prepisaval iz ust naroda pešme, nego je i najimal sposobne za to ljude, blagodarno naplaćujući trude njihove; a Šafařik veli, da so pesme nalazeće se v njegovoj sbirci zapisovali ljudi, koji niso znali gramatike, me-

trike itd., pa da se one nikak nebi mogle tako tiskati, nego bi prvlje trebalo bar pravilneje sebrati jih iz ust naroda. *)

I posednik A. Rudež, dr. Fr. Preširen, knjižničar M. Kastelic, Mat. Ravnikar (Poženčan) pribrali so več narodnih pesem v Kranjskej. No vse to ponajveč ostalo je v rokopisih.

Leta 1837. dojde v Ljubljano Poljak prognanik Milan Korytko. Rodil se ovi Slavjan v Lwowu l. 1813. i bivši onda dijakom na vseučilišču pa oduševljen za slobodo, za poljske bune se lotil je orožja ter se boril za domovino i narod. — Rusi udušivši poljski ustanek buntovnike kazne koje smrtjo koje progonstvom. — Dva Poljaka, Bogoslov Horodinsky i Milan Korytko, otido v Ljubljano; sočuten prijatelj, soprog neke mile jima zemljakinje, prime jih gostoljubo v svojo hišo. Tu Korytko celo dušo prigrli posel ter počne sebirati po Kranjskem vsakojako narodno blago, pa izda na domorodce proglas, **) da skupljajo i oni po izgledu drugih Slavjanov narodne pesme, poslovice, pripovedke, i popisuje navade i običaje, v obče domači život svojega naroda. Sam je prohodil skoro vso Kranjsko, popraševal po starih pesmah, jih zapisaval ter jih tako sačuval večne pogube. Njemu so izročili i Smole, Rudež, Preširen, Kastelic i Ravnikar svoje rokopise, da jih izda tiskom. No ognjevitoga mladiča preteče nemila smrt; januara meseca l. 1839. osodna je sojenica prerezala mu nit pozemeljskih dnij. — Lepo priča o tem rodoljubnem Poljaku naša umna pesnica i spisateljica slovenska, Lujiza Pesjakova: „Ličen je bil in po obličji in belkastih laséh pravi Poljak, in živega in bistrournega duha, kakor malokdaj mladenič. Po živosti svoje nravi je bil včasi vesel kakor srečno dete in včasi klavern in pobit, da ga ni bilo moč utolažiti. Ljubil je vse sinove majke Slave in miru si ni dal tudi v tujini ne, bratovskemu narodu koristiti. Zapisoval je že dolgo pozabljene pesmi in pravljice, ni ga bilo starčeka, kterega je srečal, da ga ni vprašal po poprejšnjih in današnjih šegah in navadah, za ktere se domači še menili niso. S prijateljem je obiskoval semnje, kmetijske svatovščine in vso kranjsko deželo. Nošnje vseh krajev je skrbno slikal in po njih pravi narodni zaklad nabiral. Neutrudljivo si je prizadeval z dušnim delom srčno bolečino in domaželjnost omračiti. Ali preveč mu je vendar bila ločitev od vsega, kar mu je bilo ljubo; zbolel je na čutniški bolezn i in tri tedne omahoval med življenjem in smrtjo. Mila z vsemi ženskimi prednostmi obdarjena rojakinja ga je materno stregla in naposled komaj 25 let starem mladeniču oči zatisnola. Dolgo, dolgo se je na grobu sè svojimi otroci po občno ljubljennem britko jokala; Preširen je prijatelju nagrobni

*) Gesch. d. südsl. Lit. I. 73.

**) V novinah „Illyrisches Blatt“. Laib. 1838.

napis zložil, in na zemlji je bila preblazih duš spet ena manj!“ — Tako naša Lujiza. *) —

O sbirci Korytkovi pako veli Vraz (l. c.): „Iz nekoliko meni od njegove sbirke priobčenih pesmah razabrah, da se on, neznajući narav naréčja gornjoilirskoga i njegovih mnogobrojnih različnostih u proizgovaranju réčih, kojega znanje ne samo iztraživanje od više godinah, nego i znanje ostalih naréčjah slavjanskih iziskuje, zavesti dade od nekójih nepozvanih pomoćnikah. Ima bo rokopis njegov mnogo krivih (njemu za narodne podmetnutih) pëshnih, — a od ostalih su mnoge izkrivljene i izopačene polag posebnih načelah, po sve prikrojene polag kojekakvih pravilah jednostranih slovníčarah“.

Po smrti Korytkovi izišlo je pet svežičev naslovom: „Slovénske pëshmi, kranjskiga naróda. V Ljubljani. Natisnil jih je, in na prodaj jih ima Joshef Blasnik, na brégi, Nr. 190“ (1839—1844. na 12). Iz predgovora seznavemo, da so ove pesme iz sbirke Korytkove; no podosta izopačene i v jeziku i v merilu, ter so tako lišene izvorne slike narodne. Po tem se očevidno vidi, da sbiratelj prepisujući ove pesme nije čul pevati jih, nego pripovedati. A hoće li človek sbiratelj verno sliko, valja da mu se pesma peva, ne pako narekuje; znajo naime prosti ljudi pesmo popevati, a kazivati ne znajo je; no ako jo i kazujo, to navadno pogrešno. Nije bilo človeka veštaka, koji bi znal ločiti zrno od pleve, pa so i pesme tako pometane bez ikojega razbora i kritičkega protresa.

Istega leta, kojega v Ljubljani prvi zvesek „Slovénskijh pëshmij krajnskiga naróda“, zagledale so svet v Zagrebu: „Narodne pëshmi ilirske, koje se pëvaju po Štajerskoj, Kranjskoj, Koruškoj i zapadnoj strani Ugarske. Skupio i na svët izdao Stanko Vraz. Razdělak I. U Zagrebu. K. p. ilir. nar. tiskarna dra. Ljudevita Gaja. 1839“ na 12. str. XXVI — 204; — lepa sbirka 114 pesem, najimenitneja, ker najverneja od naroda slika, s zanimivim predgovorom i umnim pismom: „Dobrovoljnimu Slovincu.“ **)

*) Letop. Mat. slov. 1870. str. 149.

**) Ne moremo, da ne podamo našim domorodcem i prijateljem sloge i uzajemnosti slavjanske ulomke iz ovega pisma na uvaženje i — morebiti nasledovanje. — Izpričavši se Vraz, zakaj je ove pesme dal tiskati v „oblačili, v kakvim še nobena slov. knjižica štampana ni“, to je v gajici, kaže: „Drugo je prašanje, zakaj sim jez, rojen ino odrejen með Štajerskimi Slovinci, predgovor v višji ilirskim naréčji ali dialekti, ki se za naših danov spet omlajuje, pisal? Že pred nekoliko létami previžan (überzeugt), da je vse pisanje v slovenskim (wendisch), kar nije za prosti polk, ampak za izobražene odlóčeno, ničemerno delo; pisal sim ta predgovor, ki nije za prost temoč za izobraženi svët Slovenstva odlóčen, v lepim ino bogatim naréčji ilirskim, ki v njem že klasičnih knjig obilno zloženo je; v onim naréčji, ki od vsih Slovenov pod imenom narjuboglasnejši (woblklingendste) ino narbogatejši naréčja slovenskiga (slavisch) poznan

Ove pesme razdeljene so na „Davorie“ (6 štajerskih, 9 kranjskih) 1—44 str., i „Balade, romance“ (61 štajerska, 5 vogrskih iz železne i saladske stolice, 22 kranjske, 7 koroških) 45—149; dodane so 3 štajerske romance i 1 kranjska davorija, 195—200 str. Pri nekojih je naznačeno ime kraja, okolice, vesi, iz koje je pesma, osobito pri štajerskih i to največ iz okolice Ljutomerske, pa i ime sbirateljjevo.*) — Vraz, veli sam, počel je uže l. 1833 sebirati po svojem zavičaju (malem Štajeru**) iz ust mlajih ljudij narodne pesme zajedno s napevi, a iz ust starejih povestice, poslovice, jedra prirečja i ostale stvari, koje se protežo na narodni život. L. 1834 i 1837 po Kranjskem i Koroškem, a l. 1838 po zapadnem Ogrskem pešice potujoč, pa i na poznejih potovanjih največ je tega skupil sam, nekoliko pako dobil uže pribrano. Pomagaleev na tem polju imel je nad 20.

Vraz je uže one dobe spoznal pravi način, kako treba ravnati s narodno-književnim blagom. Tako kaže sam: Za da polag mogućnosti odgovorim zadači mojoj, odabrah si načelo: narisati obraz naše bratje Slovenacah tako, kakov jest: predstaviti stvari u prirodjenoj njihovoj ili naravnoj opravi, bez ikakva umětna bělila ili rumenila, t. j. bez da išto silom vremena izopačeno polěpšam, n. pr. da u pěsnih i koju tudjinsku rěč izostavim, da takovu s pravom slovenskom nadoknadim itd. . . . uvěriti mogu oběinstvo slavjansko, da će moje knjige sadržavati čisto gradivo, od kojega će ma koji naslědnik moj slobodno i u miru věrni i podpunj obraz od narodnoga duševnoga života Ilirskih Slovenacah sagraditi moći.“ — Vrazu je bila nakana, izdati šće dva svezka narodnih pesem i bi drugemu svezku imele pridane biti slike: Slovenka od Drave i Slovenka od Save, i slednjemu svezku kratek rečnik neobičnih i manje poznatih izrazov; za tem nakanil je izdati šće tiskom pričeice, prirečja itd. ter črtice o narodnih običajih, nošnjah i ostalih takovrstnih stvarih kod Slovencev, i to jezikom hrvatsko-srbskim. No niso zagledala ova dela belega dné. —

ino štiman je, — v onem narěčji, ki obeča tudi nam ono prirodno duševno (geistige) brano, kero mi v našim prostim slovenskim narěčji zavoljo manjkanja piscov (Schriftsteller) in bravecov nemamo, neti nikol s tega zroka meti nemremo; — ono prirodno brano, rečem, ktero mi v tujim duševnim sadovji zastonj išemo. To so zroki, ki so mene vodili pri vkup nošenju ino izdanju le te knjige“ . . . itd.

*) Po imence imenuje Vraz: Jos. Drobnica, Rud. Gödla, Urb. Jarnika, M. Kastelca, Jak. Košara, Treziko Križaničovo, Iv. Kukuljevića Sake., J. N. Leskoška, M. Majara, Jos. Muršeca, M. Preloga, Dr. Preširna, Ant. Rudeža, Stev. Soldatića, Vek. Sparavca, Dav. Trstenjaka, Jos. Vargo, Fr. Zenneja.

**) Vraz, ovi pesnik uzajemnosti slavjanske i jeden od lyričnih prvakov jugoslavjanskih, rodil se 30. jun. 1810 v Cerovcu, župe svetinjske blizu Ljutomera, a preminol 24. maja 1851 v Zagrebu, kjer je bil tajnikom Matice ilirske i već let urednikom letopisa „Kolo“.

Sila božja narodnega blaga pak ima v Vrazovi rokopisni ostavščini: narodnih pesem na stotine, skupa 21 svezek, več poslovic i drugih književnih stvari, prava pravcata lastnina naroda, njemu samemu iz ust vzeta, s vsemi prednostmi pa i slabostmi, kjer moremo, kakor v naravnem duševnem zrcalu, na tanko ogledovati slovenski narod, kakovšen je bil i je šče. Pesme nekoje, osobito mnogo lyričnih, v istino klasične so vrednosti v vsakem pogledu; jeso i povestničke, strogo epične, balade i romance, legende, dà nekoje predmetom iz predhistoričke dobe: rečjo pravi „repertorium“ pravega našega narodnega pesništva i vrhu vsega drugega velike vrednosti i za narodni ethos, slovensko bajeslovje, za narodno običajno pravo, posebno i za slovensko dialektologijo pa i za narodno glasbo, bodoč da je Vraz, kakor više spomenoto, zapisoval i napeve narodnih pesem. V obče pako more se reči, da je poleg jezika upravo v teh narodnih pesmah naša narodnost najbolje i najčisteje sačuvana.*) — Vse to ima prof. dr. Greg. Krek na razsodi, da sbirko kritički uredi ter da jo izda Matica slovenska. — Da nam rodi majka Slava mnogo takovih sinov „Slovencev uskokov“, pa več nečemo deliti se v „slovenski i hrvatski tabor!“ — —

L. 1846. izišla je knjižica: „Pesmarica cerkevna, ali svete pesme, ki jih pojó ilirski Slovenci na Štajerskim, Kranjskim, Koroškim, Goriškim in Benatskim . . . zbral in na svet izdal Matija Majer. V Celovcu 1846.“ Ova sbirka obseže razmi 26 stran predgovora, 141 stran raznih pobožnih pesem („adventne, koledniško, božične, od vsmilenega Jezusa, na god svetih treh kraljev, postne, velikonočne, na god Kristusovega vnebohoda, binkoštno, od presvete Trojice, od svetega rešnjega telesa, od device Marije, od svetnikov in svetnic, na god presvetlega cesarja in kralja, svatbene in druge pesmice“), skupa 81 v 16.

V predgovoru veli izdatelj: „Vidi se tem pesmam tako rekoč na čelu, da niso od učenih ljudi složene, temuč le izmed naroda zbrane. . . . Te pesni so stare po sto, po dvé, tri sto let in še starejši.“ — Pesme te „so gledé na pojedine pismena poravnane“.**)

Anton Janežič v svojem „Cvetju slovanskega naroda“ izdal je: „Slovenske narodne pesme, prislovice in zastavice.“ I. knjiž. V Celovcu 1852. v 16. VIII — 84 pesme: balade i romance (1—38), legende (39—73), razne pesmice (73—84); vseh 33. Pridana so imena krajev i sbirateljev. Za to knjižico mislil je izdati drugo slično,

*) Prim. Krekovo izveščenje v „Letop. Mat. slov. 1871“ str. 27—30, i v „Slov. Narodu“ 1873. br. 137 ss.

**) V ovoj knjiži se napominja i nek rokopis od leta 1651., najden v Kalobju v Štajerskoj, v kojem so, kakor veli g. M., i dvé med narodom znane pesme i jedna kratka narodna balada od sv. Uršule.

koji bi imeli slediti — „če mi Slovenci potrebne podpore ne odrečejo“ — pojedini svezci sè srbskimi, češkimi, ruskimi i poljskimi narodnimi pesmami, v izvornem jeziku azpored. — No znana je naša ljubav prema domačoj književnosti. — Več lepih narodnih ima i Razlagova „Pesmarica“, v Ljubljani, 1863; drugo pomnoženo izdanje 1873. *)

Izven imenovanih sbirali so narodne pesme slovenske: O. Caf, P. Hieinger, Jaroslav, J. Kobe, R. Ledinski (A. Žakelj), Iv. Macun, J. Navratil, M. Valjavec, J. Volčič i nekoji drugi. Zadnje dobe skupljaj je ruski profesor Baudonin de Courtenay po Goričkem razno slov. blago narodno. — Dosta jih je raztrkano po novinah i časopisih; osobito v raznih tečajih „Novic“ i „Glasnika“ zabeleženo je mnogo narodnih slovenskih pesem. ***) —

Pazka. Pesme v knjigah: „Posvetne pesmi med Slovenskim narodom na Štajerskem.“ V Radgoni 1827. 8. 227, izdal Peter Dajnko (v svojem pravopisu) i „Pesme po Koroškim ino Štajerskim znane“. V Celovcu 1833., 2. i 3. izdanje naslovom: „Koroške ino Štajarske Pesmi“, izdal Matija Ahacel (v bohoričici) ne mogo brojiti se med narodne. V Dajnkovi sbirci (150 pesem i 200 uganjk) naime so pesme njegove i raznih spisateljjev; jedva jedina narodna je 114: „Nesrečni turski snoboki“, no je i ta tako rekoč bez oprave narodne; a v Ahaceljevoj največ je Slomšekovih i nekega prostega tkalca M. Anderiaša, a nikoli narodne. ***) —

Evo na kratkem povesti o skupljanju narodnih pesem naših jugoslavjanskih. Vredno bi bilo, da koji vrsten domorodec imajoči dovoljno sredstev potanko nam napiše kaj o tem divnem biseru naše narodne književnosti. Čim više upoznajemo celokupni naš narod, tim bolje i ljubiti ćemo ga; a to navlastito jednoplemeno nam bratjo Hrvate i Srbe, pa i bedno raju v robskih verigah na Balkanu. —

„Jugoslavjani braćo! svrgnimo jedanput s nas, i vrieme je, medjusobne razpre i obća griešenja, koja žalibože do danas nas deraše, i još nas taru na korist naših dušmana, i svi jednodušno pri otaru svejedne domovine i prosviete polagajući zakletvu dičnu i svetu medjusobne bratske ljubavi i sloge, naperimo sve narodne sile naše na to, da jednom i Jugoslavija uz sadašnji evropejski pokret steče ono dično sielo, koje joj od

*) Mimogred — ova „Pesmarica“ vrlo je poznata selskim devojkam ob Ščavnici i na murskem polju (med Radgonoj i Ljutomerom; da-li i drugod, ne znam. — Opetujemo tem bolje željo g. Pajka o tej knjižici v „Vestniku“ 1873. br. 12, str. 191.

**) Fr. Praprotnik je meni izročil nad 100 nar. slov. pesnij, od njega nabranih.
J. Pajk.

***) Vidi Vraz. Nar. pès. ilir, i sod Šafařikov v Časop. čes. mus. II. 1833. str. 166 i 451.

Boga bi odlučeno, a ide joj po položaju i po vladajučem pravu.“ — Tako Šime Ljubić, sedanji akademik i čuvar narodnega muzeja v Zagrebu. —

Svršujemo črtico o narodnih pesmah jugoslavjanskih rečmi Nikole Tomasea, rodom Dalmatinca, koje je napisal v svojih „Iskricah“: „U pjesmah je istorija naša; u njih tražimo dobro naše i zlo. Drugi puci naše čitaju i prevode i čude im se, a mi ih se stidimo, il im se smiemo: izobraženo barbarstvo! Sakupljajmo bratjo naše bogastvo prije nego ga vjetar vjekovah razprša. Od zemlje krub, od puka što je liepo: on nam otac ona mati.“

Sovremenski pisci celjskih grofov.

(Konec.)

V.

Skoro vsaka bolj plemenitaška obitelj je nekedaj imela svoje pesnike. Tudi celjskim grofom jih ni mankalo. Med najstareje spada:

1. Peter Suchenwirt*) Jegove nevkretne rime menda estetikov niso nikoli zanimale, a zgodopiscu so jako všeče, zlasti zavolj natančnosti v popisovanji raznih oseb in dogodkov. V 16. pesni proslavlja celjskega grofa Ulrika I. Po Suchenwirtovem poročilu je ta Ulrik moral biti prava junaška duša. Vojska in orožje, to je bilo veselje. Leta 1345. spremlja slavnega ogerskega kralja Ludvika I. pred tvrdi Zadar, da ga otme benečanski sili. Pozneje napada močen grad Reding na Tirolskem, da bi ukrotil drznega Engelmarja. Leta 1347. se vojskuje po peščnatih planjavah braniborskih zoper lažnjivega Valdemarja. Dve leti pozneje ga nahajamo sredi križarov zoper paganske Pruse. Iz mrzlega severa potuje potem v gorko Laško kot spremljavec cesarja Karola IV. v večni Rim. Kesneje pomaga Ulrik zopet ogerskemu kralju, naj prvlje zoper Benečane pri Trevizu in potem zoper Bolgare na podunavskih obalib pri Vidinu. Gotovo, Ulrich I. je zanimiva oseba in junašk značaj.

Gledé celjskih grofov je še imenita Suchenwirtova pesen o vojvodi Albrechtu IV. Pesnik nam popisuje, kako je habsburžan Albreht IV. pogumno šel med križare zoper Pruse. Spremljalo ga je sijajno število vitezov, med njimi 3 celjski grofi: Herman I., jegov sin Herman II. in pa stričič Viljelm. Izabrano krdelec se je pomikalo črez Vratislavo, Torun do Nemena. Tukaj so se z nasprotniki grozno krvavo prejeli. Celjski grofi

*) Izdal A. Primisser na Dunaji l. 1827.

so se toliko odlično proslavili, da je sam Albreht celjskega grofa Hermana I. prosil za poviteženje ali za slovesni viteški udarec z golim mečem. Potem je Herman I. sijajno pogostil vojvodo z 182 vitezi. Pri veseli gostiji so pili „sladko vino ljutomersko“.

2. Gregor Hagen, avstrijski kronista nam podaja edino črtico o celjskih grofih: o grofu Viljelm. Izdoveda nam, ka je omenjeni Viljelm I. 1392 kralju Zigmundu v Budo na pomoč hitel zoper Turke. Vendar poidočemu zbolil mnogo vojakov. Grof sam nalezle bolezen in umre na Dunaju.

3. Jan Schiltberger*), čudni mož, rodom Nemec iz Monakovega šel je l. 1394 s križari nad silovite Turke. Ali v nesrečni bitki nikopoljski bil je od Turkov vjet in v suženstvo odgvan. Muogo let se je potikal po turških deželah v Aziji, Afriki in Evropi. Naposled jim pa srečno uide in domov prišedši nam je popisal, kar je po Turškem bil doživel. Nas zanima poročilo o celjskem grofu Hermanu II. Pripoveduje nam, kako je junaški grof s pomočjo grofa Nürnberškega — pradede sedanjega pruskega cesarja — srečno iz vojske, sužnosti ali smrti, otel cesarja Zigmunda. Schiltberger piše: vndt da kam der von Cily vnd Hauns burggraf zu Nürnberg vnd namen den künig vndt furten in vss dem her vnd brachten in vff ain galleyen. Po tej ladji se je cesar Zigmund peljal po Donavi v Črno morje in pribežal v Carigrad, katerega še Turki tedaj niso imeli v svoji oblasti.

4. Tom. Prischuh, tudi rodom Nemec, skrpil je neko pesem o občnem cerkvenem zboru v Kostnicah. V tej pesni omenja celjskega grofa Hermana II. in jegovo hčer Barbaro, tedaj še mlado in lepo soprogo cesarja Zigmunda. To posebno hvali in slavi zavoljo jene lepote, pa tudi čednega obnašanja. To bralcem tem bolje dobro stori, čem huje Barbaro drugi sovremeniki grajajo.

Opomnimo še, ka se je tedaj v Kostnicah mudil brat, grof Friderik II. Obdajalo ga je sijajno spremstvo. Vse je govorilo o visokem, lepem in bogatem grofu. Posebno slaven je bil njegov dvoboj z habsburškim vojvodo Zigmundom, katerega je premagal. Med tem pa, ko so se ljudje pri tej vojni igrači bili zamotili, je papež Janez XXIII. iz mesta potegnil in s pomočjo vojvode Friderika „praznomošnarja“ v Schaffhausen ušel.

5. Eberhard žl. Windeck bil je cesarju Zigmundu dvornik, prijatelj in životopisec. Ta pak kot soprug Barbare je celjske grofe najbolj poveličal. Zato pa po njegovem životopiscu tudi marsikaj pozvemo o celj-

*) Reisen des Joh. Schiltberger aus München in Europa, Asien und Afrika 1394—1427, von Neumann. München 1859. Pis.

skih grofov, zlasti o domačih razmerah one rodbine. Windeckova poročila so precej zanesljiva glede dogodkov, manje glede kronologije. Tako n. p. pripoveduje Windeck pri letu 1399. mesto 1401., kako je kralja Zigmunda mogočni Nikolaj Gara v trdnem gradu šikloškem imel zaprtega ter ga le na posredovanje celjskega grofa Hermana II. izpustil. Ova dobrota je Hermanovi hčeri Barbari pot odprla do kraljevske in cesarske krone. Kmalu potem bila je žena cesarja Zigmunda.

Kakih 15 let pozneje sta se cesarska soproga hudo razprla. Zigmund je svojo ženo pregnal iz cesarskega dvora. Više leta dni je morala blizo Velikega Varada na neki madžarski pustinji prebivati, revno in brezčastno. Hčer Elizabeta, žena vojvoda Albrehta, je razprta roditelja zopet pomirila in spravila.

Čudno je to, kar Windeck o smrti Albrehta piše. Pravi, ka se je tedaj zelo govorilo, ka je cesarica Barbara svo-
jemu zetu zavdala. Pisatelj pak pristavlja: est mulier mala et tota pritenā (?).

6. Helena Kottauer*) bila je Elizabetina hišnja in prijateljica. Ova žena nam je znamenita oseba. Pomagala je svojej kraljici, vdovi po Albrehtu II. upleniti krono sv. Štefana v Višegradu začuvano. Bila je navzoča pri porodu Ladislava Posthuma. Držala je jokajoče, še niti pol leta staro dete pri kronanji v Stolnem Belgradu. Poznej je svojo gospodo spremljala v Šopron in Gjur ter imenitne ove dogodke svojega življenja, čeravno priprosto, vendar jako zanimivo popisala. Tudi nam zdatno pojasnjuje marsikatera podvzetja in spletkarije celjskega grofa Ulrika II., prvega sorodnika Elizabete ter jenega deteta Ladislava, najmogočnšiega zaštitnika, varuha in svetovalca. Kottauerca nam poroča o velikem veselji Ulrika o porodu Ladislava. Pri kronisanji je Ulrik nad glavico kraljevskega deteta držal krono sv. Štefana. V sledeči vojski zoper poljskega Vladislava pa je blizo Gjura bil zalezen in — ulovljen.

Razun v teh sostavkih 1.—5. omenjenih sodremenskih piscev še nam o celjskih grofov poročajo ti-le pisatelji: Ebendorfer žl. Haselbach, Avstrijska kronika, pesnik Mih. Beheim, Unrest, Eschenloer, Dlugosch, Thuroczi, Bonfin, Arenpeck in drugi.

Dr. Lavoslav Gregorč.

*) Denkwürdigkeiten der Helena Kottauerinn 1439, 1440. Endlicher, Leipz. 1846.
Pis.

Literarni vestnik.

J. Pajk.

Šolski nadzornik Andrej Franj Žnidarčič izdal je „Abecednico s podobami za čitanje i čtetje“ (V Celovci 1873). Več o tej knjigi progovorimo za kratka. — Šolski list: „Slovenski učitelj“, ki je pol leta praznoval, jel je z nova izhajati (v „Narodnej tiskarni“ v Mariboru) dvakrat v mesecu. Izdaje ga „Učiteljsko društvo za slov. Štajer“, kterege sedANJI sedež je v — LjutomERU! Prvi list, ki je 1. junija izdan, sodržava lepe članke; osobito znameniti so oni, v kojih se statistika slovenskega narodnega šolstva obravnava. GorkeJ priporočbi tega lista vsem učiteljem, posebno pa tudi šolskim svetom raznih stopinj pa nehoté dostavljamo opombo: da bi sreča po nas bila, ko bi slov. učiteljstvo srednjih šol po Slovenskem kakovega takega glasila imelo. „Matica“ naša bi gotovo svojo pripomoč dajala takemu podvzetju. — Profesor Jesenko (v Trstu) je spisal „Primerjavni (sравnivajoči) zemljepis“, koji bode kranjski deželski odbor izdal. — Znani naš rojak, prof. dr. Celestin, ki je profesorsko službo na Ruskem položil ter sedaj biva v Beču, spisuje poveče delo o Rusiji, v katerem hoče istinito in prisno sliko tega carstva podati. Knjiga bode nemški pisana, a pride najbrže tudi v slovenskem posnetku Slovencem v roke. — Dav. Trstenjak, neutrudni naš delavec na polju pradbne slovenske povestnice, spisal je za Matico daljšo razpravo, v „Vestniku“ započeto pod naslovom: „Slovanski elementi v venetščini.“ Razprava se je izdala tudi kot posebno delo.

NAZNANILO.

Po zaključku upravnega odbora „Narodne tiskarne“ v Ljubljani „Vestnik“ s to številko preneha izhajati, a v odškodovanje gg. naročnikov dodajale se bodo „Zori“ doklade raznega sodržanja, izključivši strogo znanstvene spise, kterih stavljenje lastništvo previsoko stane.

O tej priliki zahvaljujemo se pred vsem gosp. **Davorinu Trstenjaku** kot uredniku „Vestnika“, in pa vsem gg. pisateljem „Vestnikovim“ za njih uspešno in neumorno delavnost in požrtvovalnost, pridejaje tej zahvali prošnjo, naj našo „Zoro“ i dalje kakor do zdaj blagovolijo podpirati. Gg. naročnike pa zagotavljamo, da bodemo za njih zadovoljenje po svojej najboljšej moči skrbeli.

Lastništvo „Zore“.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Martin Jelovšek.

Tisk in založba Narodne tiskarne v Mariboru.